

1.2 TRETS IDEOLÒGICS I POLÍTICS DE LA UNIÓ EUROPEA

És important destacar en aquest punt com la idea d'Europa ha anat evolucionant fins als nostres dies, i com des del S.XIV ja apareix una intuïció de l'actual Unió Europea.

1.2.1 INTRODUCCIÓ: ELS IDEÒLEGS DE LA UNIÓ EUROPEA I ELS SEUS TRETS IDEOLÒGICS

ELS IDEÒLEGS DE LA UNIÓ EUROPEA

Europa es caracteritza per la seva pluralitat i diversitat, al costat d'un anhel continuat d'unitat. Després de la II Guerra Mundial s'obre pas a la Comunitat Europea. Molt abans, al llarg dels segles, la idea d'una Europa unida va tenir ininterrompudament diversos precursors de renom.

ELS IDEÒLEGS

IDEÒLEG	ÈPOCA	IDEA
Pierre Dubois	s. XIV	Confederació Europea
Poliebrad	s. XV	Associació de Regnes
Sully	s. XVII	Exèrcit Europeu
Willam Penn	s. XVIII	Dieta, Parlament, Estats Europeus
Novalis	s. XIX	Nostàlgia de l'Europa Medieval
Ricard de Coundenhove Kalergi	s. XX	Unió Pan-Europea
Aristide Briand	s. XX	Estats Units d'Europa
Winston Churchil	s. XX	Unió Política Continental
K. Adenauer	s. XX	Unió Europea per la Pau
Jean Monnet	s. XX	Comitè per l'Acció pels E.U.d'Europa
Robert Schuman	s. XX	"Pla Schuman" Creació CECA (1951)
CONSELL EUROPEU President: V.Giscard d'Estaing	s. XXI	Projecte de Tractat pel qual s'institueix una Constitució per Europa (2003)

QUADRE II
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades V.POU i J.GUAL.

Al segle XIV, **Pierre Dubois**, "*De Recuperatione Terrae Sanctae*", ambiciosament subtitulat "*Tractat de política general*", proposa un pla de confederació europea. Dubois és un fidel servidor del rei de França, a qui desitja fer emperador, però es mostra partidari de la creació d'un consell europeu probablement del somni més antic arribat fins a nosaltres de confederació de regnes europeus.

El projecte del rei de Bohèmia, **Podiebrad**, al segle XV, de crear una associació de regnes cristians, és un hereu directe de les idees de Pierre Dubois.

Al segle XVII, **Sully** aconsella a Jacob I d'Anglaterra un aliança de l'Europa "*protestant*" contra l'Europa "*catòlica*", i arriba a proposar un exèrcit europeu comú contra amenaces exteriors.

Al segle XVIII, **William Penn**, un quàquer anglès, escriu "*Assaig sobre la pau present i futura d'Europa*", i proposa la creació d'una "Dieta, Parlament o Estat europeus". Així mateix, **l'abat de Saint-Pierre** publica el seu "*Projecte per fer la pau perpètua a Europa*", en el qual proposa la submissió de tots els sobirans europeus a una assemblea general o "Senat Europeu", dotat de poders legislatius i judicials. **Kant**, per la seva part, suggereix la creació d'un "Congrés permanent d'Estats".

Al segle XIX, **Novalis** escriu un assaig titulat "*Europa o la cristiandad*", en el qual proclama la seva nostàlgia per l'Europa medieval cristiana. L'any 1814, el **comte de Saint-Simon** publica "*De la reorganització de la societat europea o de la necessitat i els mitjans de congregar als pobles d'Europa en un únic cos polític conservant cada un la seva independència nacional*", títol llarg però realment explícit.

Proudhon tracta sobre les nacionalitats i la necessitat de superar-les a través d'un federalisme europeu, deixant escrita aquesta frase visionària: "*El segle XX obrirà l'era de les federacions o la humanitat reprendrà un purgatori de mil anys.*"⁹

El purgatori anava a començar, efectivament, amb l'esclat de la primera Guerra Mundial l'any 1914.

Des de 1922, l'aristòcrata austrohongarès **Richard de Coudenhove Kalergi** remetrà a diversos diaris un missatge en el qual insta a l'organització d'una Unió Pan-Europea, i escriu una obra de gran èxit: "*Pan-Europa*". Funda l'any 1924 una revista i un moviment amb el mateix nom del llibre, i fixa la seu de la Unió Pan-Europea a l'antic palau imperial de Viena. Aquest moviment es desenvolupa amb gran èxit, sobretot als països centreeuropeus.

⁹ POU, V., GUAL, J. (1997). *Unión Europea. Procesos de integración: Europa hasta Maastricht. Políticas Monetarias*. Barcelona: Biblioteca IESE de Gestión de Empresas. Universidad de Navarra. Ediciones Folio. Pàg.19.

L'any 1929, **Aristide Briand**, ministre francès d'Assumptes Exteriors, anuncia un projecte d'unió europea per "*fer els Estats Units d'Europa*".

El 1933, el partit nacionalsocialista alemany arriba al poder amb el seu líder, Adolf Hitler. Esclatarà, la Segona Guerra Mundial, de la que Europa despertarà l'any 1945 absolutament devastada. En trenta anys haurà passat del seu màxim apogeu a la seva màxima prostració.

El 1940, arriba la proposició de **W. Churchill** (1874-1965, Primer ministre britànic de 1940 a 1945 i de 1951 a 1955, Premi Nobel el 1953) amb la idea d'unir Gran Bretanya i França mitjançant els vincles d'una ciutadania comú. Segons ell mateix reconeix que s'ha construït una espècie d'Estats Units d'Europa i que ha fet molt el moviment paneuropeu de R. Coudenhove-Kalergi i Aristide Briand. Churchill en el seu discurs a Zuric el 18 de setembre de 1946, va ressaltar la idea d'Europa i va propugnar una unió política continental dient: "*Hem de girar-nos d'esquena als horrors del passat, dirigir les nostres mirades vers el futur. (...) Si es vol preservar a Europa d'una misèria infame, cal fer espai a la fe en la família europea oblidant les bogeries i els crims del passat. (...) El primer pas vers la creació de la família europea ha de consistir en que França i Alemanya siguin socis, (...) No tenim molt de temps per davant. Els perills no han desaparegut. Si volem crear els Estats Units d'Europa, és necessari que comencem a actuar ara.*

No vull ara intentar precisar els detalls del programa pels centenars de milions d'éssers humans que volen viure feliços i lliures, però voldria dir que, en aquesta tasca imperiosa, és necessari que França i Alemanya s'associïn. Gran Bretanya, la família dels pobles britànics, la poderosa Amèrica i, en això confio, Rússia també, han de ser amics i pel sosteniment de la nova Europa, i defensar el seu dret a la vida i la prosperitat. En aquest esperit us dic: Que ressusciti Europa!"¹⁰

També uns anys més tard, el 1949 en **K. Adenauer** (1876-1967 Primer canceller de la RFA — República Federal Alemanya— va impulsar l'entesa amb De Gaulle i l'Europa supranacional) va inclinar la jove RFA cap a l'oest i va cultivar l'amistat amb França. On insisteix en defensar la unió d'Europa. Prèviament a 1946 va demanar als aliats que no prescindissin d'Alemanya. Sense unificació, els diversos pobles europeus serien uns subalterns de les superpotències. La unió és l'única que pot assegurar el benestar i la pau. Aquestes s'han de formar sobre el principi de la lliure determinació i la igualtat de drets.

A poc a poc ens acostem els anomenats "*pares fundadors*" de la Unió Europea:

Jean Monnet (1888-1970) Destaquen les seves actuacions durant les dues guerres mundials que sempre anaven encaminades a la cooperació europea. El 1920 fou nomenat secretari general adjunt de la Societat de Nacions. El seu cavall de batalla, però, sempre va ser Europa.

¹⁰ BATALLA X. (2002): "*El sueño de Europa*". **La Vanguardia**. Divendres, 15 de març de 2002 pàg.4.

Per això, el 1956 va proposar a R. Schuman la realització de la CECA (Comunitat Econòmica de l'acer i del carbó). El mateix Schuman n'encapçalà la seva direcció. El 1955, per tal de defensar millor les seves tesis, abandonà la CECA per crear el "Comitè d'Acció pels Estats Units d'Europa" que agrupà els representants de deu sindicats i vint partits europeus per relançar la idea de la construcció d'Europa. El "Comitè" es va dissoldre l'any 1975 per creure que els seus objectius ja s'havien aconseguit. El 1976 va ésser nomenat "ciudadà" d'honor d'Europa.¹¹

Robert Schuman (1886-1963) Essent ministre d'Afers Exteriors de França, va proposar el 9 de maig de 1950 un Pla elaborat per ell mateix i per Jean Monnet, que va ésser conegut com el "*Pla Schuman*" i que va dur a la creació de la CECA l'any 1951. Schuman fou president del Moviment Europeu (1955) i de l'Assemblea Parlamentària d'Europa (1958-1960).¹²

*"Es para Francia un gran honor histórico que la idea de la actual Europa anunciada por Jean Monnet fuera encarrilada por Robert Schuman y, finalmente, pilotada por otro gran hombre de Estado, Giscard d'Estaing".*¹³

ELLS TRETOS IDEOLÒGICS DE LA UNIÓ EUROPEA

Els trets ideològics es basen en els Drets Humans i són amb la suma de tots els ideòlegs presentats ens ofereix una Europa actual de forma Unida que mantindrà la diversitat dels diferents països regions i cultures. Així doncs la Unió Europea només exercirà aquelles activitats que es puguin desenvolupar de manera més eficaç que en els Estats membres i les seves respectives Administracions.

El periodista Carles Sentís diu: "*Sin una unidad voluntaria y todas por igual, no habría para hoy, ni para mañana, una auténtica Unión Europea*".¹⁴

El principi de subsidiarietat, que s'aplica cada vegada més en els Estats membres en la relació entre les Administracions Centrals, les regions i municipis, també garanteix que l'Estat conegui i atengui millor les necessitats del ciutadà.

Definits aquests, els altres trets ideològics de la UE s'analitzaran al llarg dels tractats que presentem detalladament.

¹¹ COMPANY F.J., VILARMAU J.M., CERVANTES A. (1992). *Euro-diccionari*. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Departament de Benestar Social: CYAN Edicions. Pàg. 197.

¹² Op. Cit. Pàg. 256.

¹³ SENTIS C. (2002): "*Los viejos de la víspera*". **La Vanguardia**. Divendres, 8 de març de 2002 pàg. 21.

¹⁴ Op. Cit. Pàg. 21.

L'enorme rapidesa en que es produeixen els canvis geopolítics en el món, exigeix uns mecanismes europeus de resposta fins ara desconeguts. Per aquesta raó, la Unió Europea està ampliant el seu paper internacional mitjançant l'aprofundiment de relacions amb els seus interlocutors tradicionals i assumeix noves responsabilitats amb nous interlocutors de l'Europa de l'Est i d'altres llocs del món. El caràcter únic de la Unió Europea (superior al d'una organització intergovernamental i inferior al d'un Estat sobirà) fa més difícil el seu paper internacional específic. També el seu estatut bàsic, el Tractat de Roma, dificulta la seva intervenció, ja que li atorgava amplis poders econòmics però escàs poder polític.

1.2.2 LES POLÍTIQUES INTERNES DE LA UNIÓ EUROPEA

Els Estats membres ja no poden enfrontar-se aïlladament a grans desafiaments com la protecció del medi ambient, la delinqüència internacional, etc. on cal una política interna comunitària. Amb aquesta finalitat el Tractat de la Unió Europea, els Caps d'Estat o de Govern han traspassat a la Unió noves competències en diversos sectors.

1.2.2.1 LES NOVES COMPETÈNCIES

A partir de l'1 de gener de 1993 desapareixen les fronteres entre els Estats membres. No es podrà efectuar cap control a les persones que creuin les fronteres interiors del territori comunitari. Els controls fronterers, només seran possibles en les fronteres exteriors als països de la Unió Europea, de conformitat en un conjunt de normes comunes.

a) POLÍTICA DE VISATS I D'ASIL

L'arribada massiva de ciutadans procedents de tercers països està plantejant problemes creixents als Estats membres, el Tractat de la Unió Europea, traspasa la competència en la política de visats a la Unió.

En aquest àmbit el Consell decidirà per unanimitat, i a partir de 1996 per majoria qualificada, si els ciutadans de tercers països han de disposar de visat per entrar en territori comunitari. Davant d'una situació crítica en un tercer país que amenaci amb provocar sobtadament l'arribada massiva dels ciutadans als països membres, el Consell, per majoria qualificada, pot ordenar immediatament l'exigència del visat per un període màxim de sis mesos. Aquesta

decisió només podrà prorrogar-se per unanimitat. A partir de 1996, el Consell també pot decidir per majoria qualificada sobre la configuració única dels visats.

No existeix una política europea sobre immigració, és cada Estat membre qui en té les competències, però la Comunitat Europea ha aconseguit adoptar mesures en matèria de treball i prestació de serveis; el Consell va adoptar diversos principis comuns als quinze Estats membres sobre temes tan diversos com l'adopció d'un model uniforme pels permisos de residència, la repatriació voluntària, la repatriació dels immigrants il·legals i els residents a llarg termini.

L'any 1997 La Comissió va proposar un projecte de conveni sobre les normes d'admissió dels nacionals de tercers països als Estats membres.

En matèria de treball dels nacionals de tercers països, la recomanació del Consell de 27 de setembre de 1996, destinada a lluitar contra el treball il·legal de nacionals de països tercers, preveu un reforç de la cooperació entre els Estats membres pel que fa a política d'immigració respecte a tercers països. A més a més el 27 de gener de 1999 la Comissió va presentar dues propostes de Directiva:

- La primera té com a objectiu permetre a les empreses de prestació de serveis establertes a la Comunitat, el desplaçament dels seus treballadors que siguin nacionals d'un país tercer mitjançant una simple declaració prèvia dirigida a les autoritats de l'Estat membre en el qual s'efectuarà la prestació, per l'expedició d'una "tarja de prestació de serveis – CE".
- La segona preveu l'aplicació del principi de lliure prestació de serveis als nacionals d'un país tercer legalment establerts com a treballadors per compte pròpia en la Comunitat perquè puguin exercir, de manera temporal, una prestació de serveis sense haver d'establir-se en un segon Estat membre; els seus desplaçaments es regulen també amb una "tarja de prestació de serveis – CE".

Fins al 2004 es vol aconseguir definir un estatut jurídic comú dels immigrants legals, lluitar contra la immigració clandestina, coordinar les mesures d'allunyament i readmissió, i de les condicions d'entrada i permanència. És important que des de tots els països es lluiti contra el racisme i la xenofòbia.

Per la política de visats, asil i immigració, al Tractat de Niça es diu que cal recórrer al procediment de la codecisió (procediment de decisió que comporta dues o tres lectures i participen la Comissió Europea, el Parlament i el Consell de Ministres). El pas del vot per majoria qualificada està previst a l'article 63 del Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea (TCE) en matèria d'asil i protecció temporal, però a condició de l'aprovació prèvia unànime

d'una legislació-marc comuna sobre l'asil. El pas al sistema de majoria qualificada i codecisió es produirà automàticament l'1 de maig de 2004 (sense que sigui necessari esperar a una decisió unànime) per:

- L'article 62 TCE, pel que fa referència a les mesures per les quals es fixen les condicions de lliure circulació dels nacionals de països tercers en situació regular en el territori de la UE;
- L'article 63 TCE, pel que fa referència a la immigració clandestina i a la repatriació dels residents il·legals.¹⁵

b) EDUCACIÓ I FORMACIÓ¹⁶

Els ciutadans de la Unió Europea, estan cridats a treballar i a comunicar-se cada vegada més amb tots els ciutadans dels països que configuren la Unió Europea.

L'educació i la formació ocupen un lloc estratègic, en el punt de trobada de les polítiques econòmiques, socials i d'investigació de la Unió Europea.

Es prepara als joves i als adults a la ciutadania europea, fonamentant la lliure circulació de les idees i el reconeixement de valors comuns per sobre les característiques nacionals i regionals.

L'educació i la formació han de convertir-se en una formació prioritària en dita Europa. Sense deixar de respectar totes les diversitats de les tradicions educatives nacionals.

L'objectiu de la Unió Europea és la millora de la qualitat i el reconeixement mutu de les diverses formacions, incrementant els intercanvis d'informació i d'experiències i afavorint la mobilitat dels estudiants i dels seus coneixements.

La Unió Europea vol construir una "*Europa de la qualitat*" en la qual tots tinguin les mateixes oportunitats per accedir a l'educació.

Per aquest motiu la Unió Europea ha elaborat una sèrie de programes relacionats amb l'educació, la formació i la joventut.

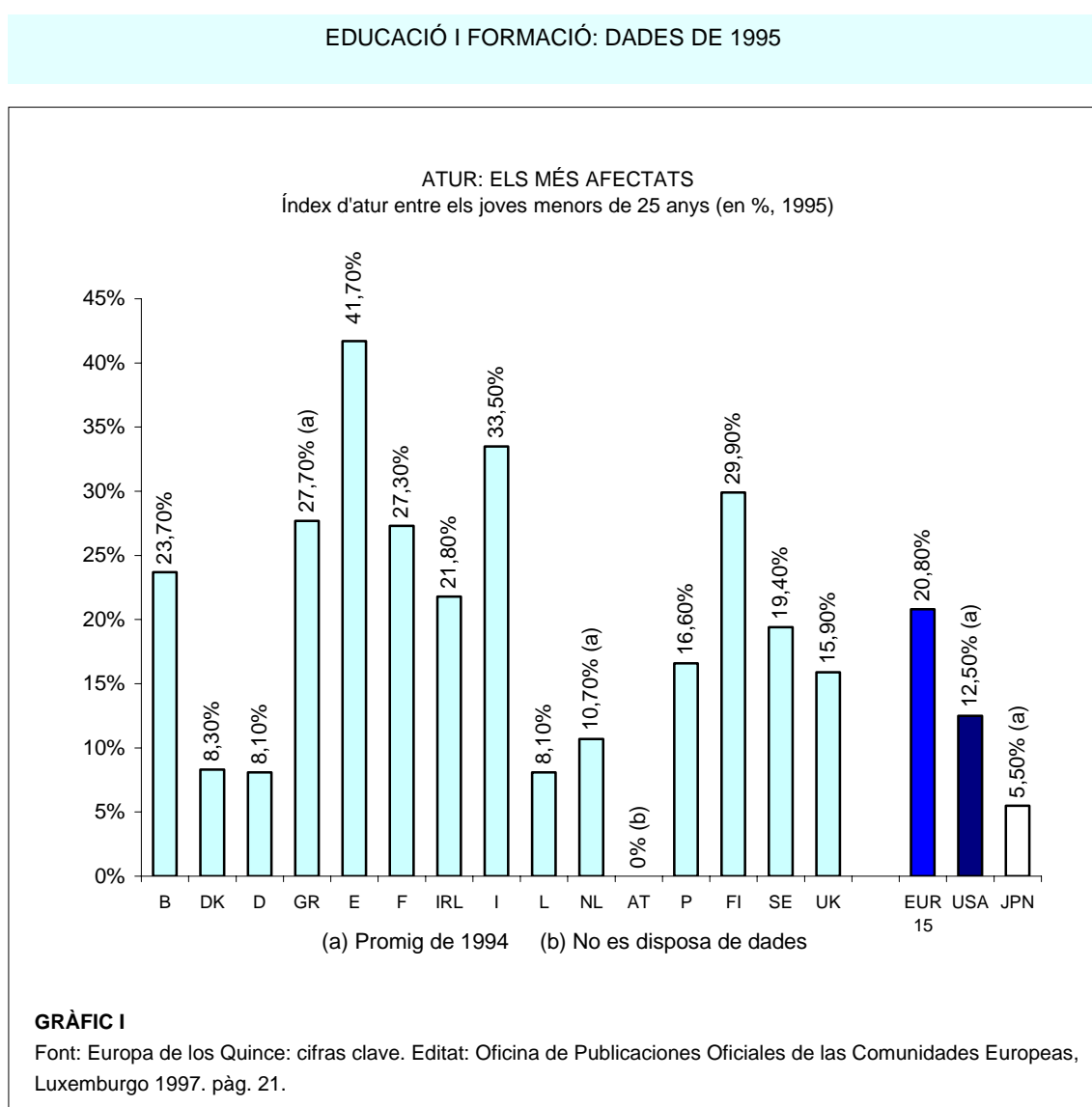
¹⁵ Comentaris extrets de les lectures de l'article 62 i 63 del *Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea*. (Diario Oficial n.C 325 de 24 de diciembre de 2002).

¹⁶ Apartat que queda desenvolupat en el capítol segon de la tesi doctoral.

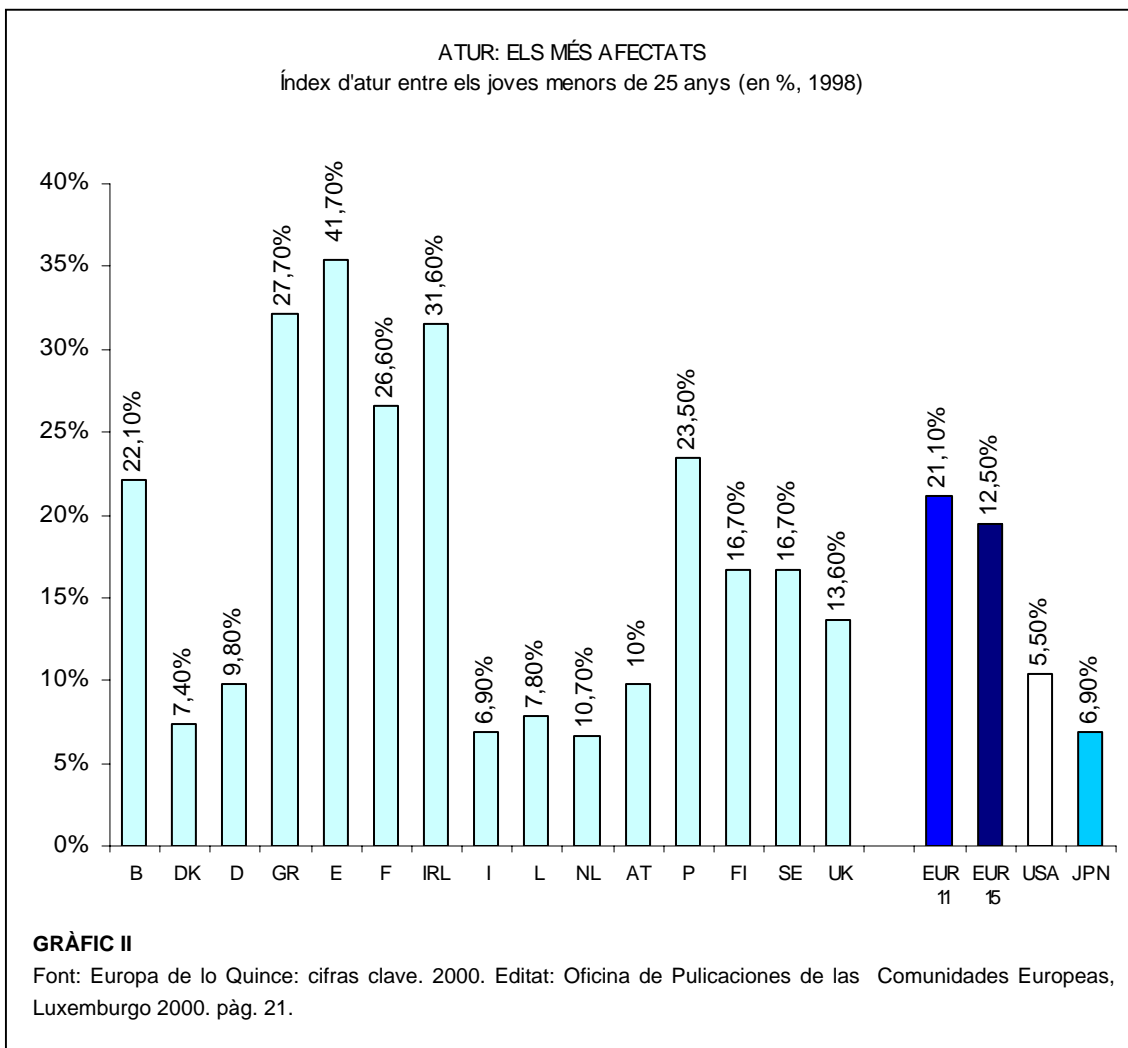
Les característiques d'aquestes accions són la seva transnacionalitat, la importància del desenvolupament dels intercanvis i la constitució de xarxes destinades a afavorir la cooperació entre diversos participants que treballin en un projecte comú.

Les transformacions industrials, cada vegada més ràpides, i la consolidació del mercat interior exigeixen una major capacitat d'adaptació i de mobilitat dels professionals. Ambdues exigències constitueixen requisits imprescindibles per l'eradicació de l'atur, que segueix registrant elevats índexs, especialment entre els joves.

En el GRÀFIC I (dades de 1995) i GRÀFIC II (dades de 1998) següents podem observar com l'atur afecta als joves i la seva petita davallada:

EDUCACIÓ I FORMACIÓ: DADES DE 1998

c) ELS JOVES I LA UNIÓ EUROPEA

Pels joves, Europa no constitueix un objectiu llunyà, sinó una realitat. S'ha d'aconseguir que compreguin que les barreres, siguin de la classe que siguin, més que protegir-los els perjudiquen, i que el continent europeu és massa petit com per seguir dividit en blocs i entitats compartimentades per fronteres artificials.

Els joves d'avui han nascut en una Comunitat en la que els Estats membres, després d'haver estat enfrontats durant molt de temps, han eliminat qualsevol risc de guerra entre ells.

Construir Europa no consisteix únicament en construir la pau. En l'actualitat consisteix sobretot en construir el futur.

En Jacques Delors, president de la Comissió Europea de 1985 a 1995 defensa que la Comunitat Europea s'ha d'esforçar per afavorir les trobades entre els joves dels Estats membres i que cal donar-los-hi l'oportunitat de conèixer millor les diferents sensibilitats europees per desenvolupar la tolerància i incrementar la consciència d'una pertinença comuna. Aquest objectiu s'ha plasmat a la pràctica a través dels diversos programes en els quals els joves poden participar com per exemple: el programa "La joventut amb Europa", l'objectiu del qual era contribuir al procés educatiu dels joves fora dels sistemes escolars, va recolzar a projectes en els quals van participar més de 400.000 joves. La seva dotació pressupostària total del període de 1995-1999 va ser de 125 milions d'euros.¹⁷

L'obertura de les fronteres amplia els horitzons i les possibilitats dels joves. El reconeixement mutu de títols i la lliure circulació de persones configuren nous drets.

La creació del mercat únic europeu i l'elaboració de polítiques comunes en la majoria dels sectors de la vida econòmica i social senten les bases d'una pàtria europea on hauran de moure's els joves.

La liberalització de les forces culturals i l'afavoriment dels intercanvis entre països europeus constitueixen uns altres objectius recolzats pels joves.

L'explosió demogràfica mundial contrasta amb l'envelliment del continent europeu. Europa, organitzant les seves energies, haurà de poder desenvolupar en el futur un paper d'interlocutor mundial i garantir llocs de treball i desenvolupament econòmic, social i cultural.

Dels 375 milions de ciutadans de la Unió Europea, uns 140 milions són joves; aquests estan cridats a construir la comunitat europea perquè serà la seva comunitat. Participar en aquesta, implica informar-se per després posar-se a treballar i aprofitar les noves oportunitats. Europa espera dels joves sobretot mobilitat, és a dir, que estiguin disposats a desplaçar-se, a aprendre les llengües dels altres països, a entrar en contacte amb els veïns i pensar en dimensions més àmplies. Consisteix en definitiva en obrir-se a les noves tecnologies i buscar la cooperació en totes les ocasions que es presentin.

La Unió Europea ha d'assumir les preocupacions essencials de la joventut: l'educació, la formació, el treball i la cultura. Aquests són els àmbits en els quals la Comunitat ha promogut especialment activitats pels joves.

¹⁷ <http://europa.eu.int>.

d) CULTURA

Europa té una identitat cultural basada en la diversitat dels països i regions i, al mateix temps, en la consciència d'una herència comuna.

La Unió Europea contribuirà al coneixement de les diverses cultures dels Estats membres, respectant la diversitat nacional i regional, destacant al mateix temps el patrimoni cultural comú. La conservació i la protecció de l'herència cultural d'importància europea constitueixen, per tant, els eixos centrals de les futures accions. L'intercanvi cultural amb finalitats no lucratives i fomentar la creació artística, inclosa les activitats del sector audiovisual, seran també tasques de la futura Unió.

Es tracta de fomentar una educació multicultural que respecti les diferents cultures i també enriqueixi als destinataris de la formació amb el coneixement de les diverses cultures. L'interculturalisme es troba en un estadi de màxima expansió a Europa, i Catalunya n'és un exemple.

Les polítiques educatives i socials europees ens porten a una acceptació de les diferències culturals, acceptació de codis de valors diversos. La filosofia dialògica és essencial per arribar a una situació acceptable de comprensió i convivència.

Si hem de manifestar que l'interculturalisme s'ha de valorar des de molts àmbits, és evident que el món educatiu en general i el món escolar en particular són els espais de "xoc" d'aquestes cultures.

El Tractat de Maastricht en el seu articulat comenta que la Comunitat ha de contribuir a aflores les cultures dels Estats membres, dins del respecte de la diversitat nacional i regional, afavorir i completar l'acció d'aquests, sempre respectant plenament el principi de subsidiarietat, així com el dret d'iniciativa que correspon a la Comissió en àmbits de competència a la Comunitat.

El 7 de febrer del 2002 va fer deu anys de la signatura del Tractat de Maastricht i de la inclusió d'un article específic de cultura al mateix, però actualment la Comunitat afronta nous reptes en un context molt diferent al que existia quan es va signar el Tractat. Aquest nou context està particularment marcat per l'imminent ampliació de la UE a 25 membres, la importància cada vegada més gran del diàleg intercultural, l'allau d'innovacions tecnològiques de la societat del coneixement i de la informació, així com els reptes del món en procés de globalització han generat diversos debats sobre el futur de l'acció cultural de la Comunitat veient: ¹⁸

- La necessitat de que cal adoptar un plantejament més coherent de l'actuació comunitària en l'àmbit de la cultura i estima que la cooperació milloraria en aquest

terreny si es creés un marc estructurat, com un pla de treball per deliberar sobre temes prioritaris d'interès comú i poder elaborar noves estratègies;

- La necessitat d'establir una sinèrgia efectiva amb tots els altres àmbits i accions pertinents de la Comunitat;
- La conveniència d'elaborar un pla de treball encaminat a que la cultura ocupi un lloc central en la integració europea i es tinguin en compte els aspectes culturals en el marc d'altres disposicions del Tractat. Aquest pla és previst que s'ha d'anar desenvolupant fins al 2004 i se n'ha de presentar resultats dels seus diferents avenços al Parlament.

Considerem que alguns termes a destacar del Pla de Treball¹⁹, que s'han proposat, són els següents:

- *Valor afegit europeu: anàlisi i desenvolupament de mètodes per a identificar i avaluar el valor afegit de les accions europees en l'àmbit de la cultura;*
- *Accés i projecció pública de l'acció cultural de la Comunitat: millora de la difusió de la informació, amb la finalitat de facilitar l'accés dels ciutadans a l'acció cultural de la Comunitat; millora de la protecció pública de l'acció cultural de la Comunitat;*
- *Aspectes horitzontals: reforçament de les sinèrgies amb altres àmbits i accions comunitàries, en especial en matèria d'educació i formació, joventut, mercat interior, competència, desenvolupament regional, investigació i tecnologies de la informació i la comunicació; intercanvi d'informació sobre bones pràctiques en relació amb la dimensió econòmica i social de la cultura, inclosa la contribució de les activitats culturals a la inserció social; desenvolupament i foment de la mobilitat de les persones i la circulació d'obres del sector cultural; anàlisi dels mitjans per impulsar el desenvolupament de les indústries culturals i creatives en la Comunitat, en particular, amb la finalitat de respectar i fomentar la diversitat de les cultures;*
- *Diàleg entre les cultures: promoció i difusió de la diversitat cultural i lingüística d'Europa, així com dels aspectes comuns de les seves cultures; fomentar el diàleg entre cultures;*

¹⁸ Resolució del Consell de 25 de juny de 2002 sobre el nou pla de treball relatiu a la cooperació europea en l'àmbit de la cultura. Diari Oficial n.C 162 de 06/07/2002 p.0005 – 0007.

¹⁹ Op. Cit.

- *Cooperació entre els Estats membres i participació dels nous Estats membres: desenvolupar estratègies per accelerar la integració i la participació dels nous Estats membres en l'àmbit cultural; cooperació entre els Estats membres en els diversos àmbits de l'administració cultural, com per exemple, les estadístiques sobre la cultura i els béns culturals;*
- *Cooperació internacional en l'àmbit de la cultura: millora de la cooperació específica amb les organitzacions internacionals pertinents, com el Consell d'Europa i la UNESCO, per aprofitar la sinèrgia; foment de la cooperació amb tercers països.*

Es podran considerar periòdicament altres àmbits de cooperació en l'àmbit de la cultura, tenint en compte l'evolució que es registri en els propers anys.

Es fixarà un procediment, així com els participants i el calendari per a cada una de les actuacions, en el marc de les disposicions del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea.

e) PROTECCIÓ DE LA SALUT

La Comunitat ha adquirit el compromís de promoure i millorar la salut, prevenir malalties i controlar les amenaces per la salut com l'objectiu de reduir la morbiditat i mortalitat prematura evitable i la discapacitat acompanyada d'una merma de l'activitat. Per contribuir al benestar dels ciutadans europeus, la Comunitat ha d'atendre de manera coordinada i coherent les preocupacions de la seva població al voltant dels riscos sanitaris i les seves expectatives d'un nivell de protecció de la salut. Per això totes les activitats de la Comunitat relacionades amb la salut han de donar-se a conèixer i ésser transparents, així com permetre la consulta i participació equilibrades de tots els agents interessats, amb el propòsit de fomentar la millora dels coneixements i dels fluxos de comunicació, possibilitant així una participació més àmplia de les persones en les decisions que afecten a la seva salut. En aquest context s'ha d'atendre al dret de la població de la Comunitat a rebre informació senzilla, clara i científicament vàlida sobre les mesures per a la protecció de la salut i la prevenció de malalties, en definitiva, per millorar la qualitat de vida.

La salut és prioritària i ha de garantir un alt nivell de protecció en la definició i aplicació de totes les polítiques i activitats comunitàries. D'acord amb l'article 152 del Tractat, la Comunitat ha de desenvolupar un paper actiu en aquest àmbit, adoptant mesures que no poden adoptar els Estats membres per si sols, conforme al principi de subsidiarietat.

La Unió Europea coordina els esforços nacionals encaminats a protegir la salut dels ciutadans tot lluitant contra malalties com el càncer i la SIDA.

El programa “Europa contra el càncer”, tenia com a objectiu reduir el nombre de defuncions per càncer per l'any 2000, a través de la cooperació entre investigadors, la informació al públic i una política de prevenció.

L'any 1991 s'adoptaren mesures similars per la lluita contra la SIDA; igualment la lluita contra l'alcoholisme i la droga.

S'han pres altres mesures per afavorir una integració de determinades categories de ciutadans com les dones embarassades, els minusvàlids, persones en edat avançada, etc.

El 31 de desembre de 2002 es deroguen els vuit programes que es desenvolupaven en l'àmbit de la salut per convertir-se en el denominat “el programa”.²⁰ Programa que es posarà en pràctica durant el període comprès entre l'1 de gener de 2003 i el 31 de desembre de 2008, amb els següents objectius:

- i. El programa, que complementarà les polítiques nacionals, tindrà per objectiu protegir la salut humana i millorar la salut pública.
- ii. Els objectius generals del programa:
 - a) millora de la informació i dels coneixements amb la finalitat de fomentar la salut pública;
 - b) augmentar la capacitat de reaccionar ràpida i coordinadament davant de riscos sanitaris;
 - c) fomentar la salut i prevenir les malalties actuant sobre els factors determinants de la salut en totes les polítiques i activitats.
- iii. D'aquesta manera, el programa contribuirà a:
 - a) garantir un nivell elevat de protecció de la salut humana en la definició i execució de totes les polítiques i accions de la Comunitat, mitjançant el foment d'una estratègia de la salut integrada i intersectorial;
 - b) reduir les desigualtats en matèria de salut;
 - c) fomentar la cooperació entre els Estats membres en els àmbits reguladors per l'article 152 del Tractat.

²⁰ Decisió n.1786/2002/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 23 de setembre de 2002, relatiu a l'adopció d'un programa d'acció comunitària en l'àmbit de la salut pública (2003-2008) - Declaracions de la Comissió. Diari Oficial n.L 271 de 09/10/2002 p.0001-0001.

En aquest mateix document es despleguen un seguit d'accions i propostes per desenvolupar i aconseguir els objectius establerts. En molts dels punts destaca la importància de la informació i la interrelació entre tots els països membres de la Comunitat.

f) LA PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT

El progrés social i el benestar econòmic, a Europa i fora d'ella, depenen d'activitats que consumeixen els recursos de la Terra i poden malmetre el medi ambient. Transformem les matèries primeres en productes de consum que ens donen l'energia de la que depenen molts dels nostres serveis vitals, des del transport fins a l'atenció sanitària. L'activitat humana ha estat sempre font de residus i de contaminació.

Fins avui encara no s'ha sobrepassat la capacitat de regeneració del nostre planeta, però els riscos són cada vegada més elevats. Per aquest motiu s'accepta universalment que hem d'adaptar l'activitat econòmica i social als recursos reals de la terra.

La Unió Europea vol posar els mitjans necessaris per protegir el nostre planeta. La Unió Europea proposa una política basada en la col·laboració i s'està formant una coalició de Governos, indústria i consumidors per arribar al necessari compromís per conservar recursos naturals, reciclar productes, tractar els residus d'una forma respectuosa amb el medi ambient i desenvolupar energies alternatives. És raonable que la Unió Europea, a la vegada que elimina fronteres comercials i polítiques, assumeixi una major responsabilitat en temes mediambientals perquè la contaminació no coneix fronteres.

La Unió Europea, a més de la normativa emesa al respecte, ha desenvolupat diversos programes per tal de vetllar pel medi ambient, el darrer Vè Programa Comunitari de Política i Actuació en Matèria de Medi Ambient "*Vers un desenvolupament sostenible*" va finalitzar el 31 de desembre de 2000, havent aportat una sèrie d'importants millores. Per aquest motiu es desenvolupa ja el VIè Programa Comunitari en matèria de Medi Ambient, per tal de ressaltar la importància de la prevenció i l'aplicació del principi de cautela al desenvolupar un plantejament per a protegir la salut humana i el medi ambient.

La utilització prudent dels recursos naturals i la protecció de l'ecosistema mundial, juntament amb la prosperitat econòmica i un desenvolupament social equilibrat són condició imprescindible pel desenvolupament sostenible.

El VIè Programa tracte els objectius i prioritats claus en matèria de medi ambient basats en una avaluació de la situació del medi ambient i de les tendències imperants, incloses les qüestions emergents que requereixen un lideratge de la Comunitat. El Programa ha de fomentar la

integració de preocupacions mediambientals en totes les polítiques comunitàries i contribuir a la realització del desenvolupament sostenible tant en l'actual Comunitat com en la futura

Comunitat ampliada. A més a més, el Programa preveu esforços permanents amb vistes a aconseguir els objectius i les fites mediambientals ja establertes per la Comunitat.

El Programa s'aplicarà durant 10 anys iniciant-se el 22 de juny de 2002 i als quatre anys se'n farà una avaluació.

La Comunitat ha d'afrontar el següents àmbits:

- canvi climàtic,
- naturalesa i biodiversitat,
- medi ambient i salut i qualitat de vida,
- recursos naturals i residus.

Alguns dels objectius a destacar del VIè Programa en matèria de Medi Ambient:²¹

- *aconseguir un nivell elevat de protecció del medi ambient i de la salut humana i una millora general del medi ambient i la qualitat de vida, enuncia unes prioritats per a la dimensió mediambiental de l'estratègia de desenvolupament sostenible, i ha de ser tingut en compte al proposar accions,*
- *aconseguir una dissociació entre les pressions mediambientals i el creixement econòmic, mantenint la coherència amb el principi de subsidiarietat i el respecte a la diversitat de condicions de les diverses regions de la UE,*
- *remarcant la problemàtica del canvi climàtic i possibles solucions,*
- *protegir, conservar, restaurar i desenvolupar el funcionament dels sistemes naturals, els hàbitats naturals, i la flora i la fauna silvestres, (...)*
- *contribuir a un alt nivell de qualitat de vida i benestar social per a tots els ciutadans, proporcionant un medi ambient en el que els nivells de contaminació no tinguin efectes perjudicials sobre la salut humana, (...)*
- *aconseguir una major eficàcia en els recursos i una gestió dels mateixos i dels residus per aconseguir models de producció i consum més sostenibles, (...)*

²¹ Decisió n. 1600/2002/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 22 de juliol de 2002, per la qual s'estableix el sisè Programa d'Acció Comunitària en Matèria de Medi Ambient. Diari Oficial n. L 242 de 10/09/2002 p.0001-0015.

Per tal d'aconseguir aquests objectius desenvolupa una sèrie d'accions en els àmbits ja esmentats.

_____ g) DRET A LA PROTECCIÓ DELS CONSUMIDORS _____

El gran mercat interior proporciona al comerç possibilitats molt àmplies al mateix temps que es necessita una major protecció pels consumidors. Els consumidors han de conèixer els seus drets per tenir la seguretat de que el mercat comunitari protegeix els seus interessos.

Els mercats funcionen millor quan els interessos dels compradors i dels venedors estan equilibrats. Tots els Estats membres de la Unió Europea apliquen en major o menor grau polítiques nacionals a favor dels consumidors. La Unió Europea ha incorporat a la seva política de consum la protecció dels cinc drets fonamentals. Aquests drets són, segons el Reglament de la UE n.45/2001:²²

- i. Protecció de la salut i seguretat dels consumidors.*
- ii. Protecció dels interessos econòmics dels consumidors.*
- iii. Dret dels consumidors a la informació i a l'educació.*
- iv. Dret a reclamar.*
- v. Representació i participació dels consumidors.*

El Tractat de la Unió Europea ha proporcionat la base per una política de consum, desenvolupant una doble funció: recolzament, protecció i informació al consumidor, i el fet de donar a conèixer als ciutadans com la Unió Europea els beneficia directament.

La nova societat de la informació i noves tecnologies ha fet replantejar nous aspectes, sobretot pel que fa a la protecció de les persones físiques fent referència al tractament de les dades personals per les institucions i els organismes comunitaris i la seva protecció jurídica.

²² Reglament (CE) n.45/2001 del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2000, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals per les institucions i els organismes comunitaris i a la lliure circulació d'aquestes dades. Diari Oficial n.L 008 de 12/01/2001 p.0001-0022

Els objectius generals d'aquest reglament són:²³

- *Les institucions i els organismes comunitaris, garantiran la protecció dels drets i les llibertats fonamentals de les persones físiques, i en particular el seu dret a la intimitat, pel que fa al tractament de les dades personals, i no limitarà ni prohibirà la lliure circulació de dades personals entre ells i elles i destinataris subjecte al Dret nacional dels Estats membres adoptat en aplicació a la Directiva 95/46/CE.*
- *L'autoritat de control independent establert pel present Reglament, serà el "Supervisor Europeu de Protecció de Dades", que supervisarà l'aplicació de les disposicions del present Reglament a totes les operacions de tractament realitzades per les institucions i organismes comunitaris.*

Després de presentar aquests objectius al Reglament fa el desplegament de les definicions i els àmbits d'aplicació.

En un altre resolució²⁴ s'especifica la dimensió relativa als consumidors en la societat de la informació, per aquest motiu proposa la necessitat de revisar la legislació vigent, ja que sembla necessària una major regulació. També la Comunitat ha d'adoptar les mesures necessàries per vetllar perquè es tinguin plenament en compte els interessos dels consumidors a les propostes actuals i/o futures. Planteja la necessitat de revisar periòdicament l'evolució del paper del consumidor i dels riscos i oportunitats que suposa per aquest la societat de la informació.

h) XARXES TRANSEUROPEES

Per procurar el màxim benefici als ciutadans i a les empreses dels Estats membres, és necessari crear autopistes de comunicació i de distribució a través de les antigues fronteres de la CE (Comunitat Europea).

La creació d'una infraestructura multiplicarà els avantatges del mercat únic i farà que es beneficiïn d'ell totes les regions de la Unió Europea. La Unió Europea s'ha marcat dues prioritats:

²³ Op. Cit.

²⁴ Resolució del Consell de 19 de gener de 1999 sobre la dimensió relativa als consumidors en la societat de la informació. Diari Oficial n.C 023 de 28/01/1999 p.0001-0003.

- i. Garantir que les xarxes nacionals existents puguin connectar-se entre si i operar juntes.
- ii. Millorar l'accés a aquestes xarxes.

Això exigeix que les administracions nacionals treballin juntes pensant a nivell europeu. Donades les limitacions financeres, tindran preferència els projectes que donin resposta a una forta demanda per part dels usuaris. Els projectes hauran de donar uns beneficis econòmics i socials significatius.

————— i) MILLORA DE LA COMPETITIVITAT INDUSTRIAL —————

El Mercat de la Unió Europea ofereix a les empreses un espai econòmic suficientment gran perquè puguin treure rendibilitat de la seva eficàcia i qualitat.

Els recursos comunitaris s'utilitzaran per enfortir la competitivitat de la indústria europea enfront a Estats Units, Japó i altres parts del món. La Unió Europea està elaborant una política industrial que preveu instruments jurídics, financers i tècnics per facilitar les aliances de les empreses. Per a tal finalitat es destinaran recursos a la formació, a la investigació i a les xarxes de comunicació.

————— j) CIÈNCIA I TECNOLOGIA A EUROPA —————

Europa és l'origen de la tècnica i de la ciència tal com les coneixem. Malgrat això, avui en dia no ocupa el primer lloc en l'escala dels diferents camps d'investigació.

Europa té un nombre considerable d'investigadors d'un excel·lent nivell i els recursos que destina cada país membre a la investigació són considerables, però en estar dividits, fins ara, no s'aprofitava al màxim el cabal intel·lectual i econòmic.

La política comunitària en investigació adopta la forma d'associació entre centres d'investigació, laboratoris universitaris i petites i grans empreses per desenvolupar projectes conjunts.

S'han creat nombroses xarxes que, traspasant les fronteres, agrupen a enginyers i científics de tots els països europeus per treballar en camps com: la biotecnologia, les energies renovables i el medi ambient.

Els objectius de la nova política d'investigació i tecnologia són:

- organitzar la cooperació a diferents nivells,
- coordinar les polítiques nacionals i europees,
- fomentar la creació de xarxes d'equips d'investigació,
- potenciar la mobilitat de les persones i les idees amb la finalitat d'enfortir la competitivitat d'Europa.

Les bases jurídiques queden emmarcades en el Títol XVIII del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea. En l'article 163 estableix que *"la Comunidad tiene como objetivo fortalecer las bases científicas y tecnológicas de su industria y favorecer el desarrollo de su competitividad internacional, así como fomentar todas las acciones de investigación que se consideren necesarias..."*²⁵ Els articles 164 i 173 determinen les activitats que han de realitzar-se en aquest context, així com la finalitat i execució del programa marc plurianual.

El gener de 2000 la Comunicació "Vers un Espai Europeu de la investigació" va reconèixer que la UE havia de millorar els seus esforços en el camp de la investigació i la tecnologia per continuar essent competitiva en una economia cada vegada més mundialitzada, aspectes que també es van destacar amb els objectius estratègics fixats per la Unió a la Cimera europea celebrada a Lisboa el març del mateix any.

Acceptat aquest repte, la Comissió Europea, els Estats membres i el Parlament Europeu, la comunitat científica i la indústria s'han compromès a col·laborar a favor de la creació d'un "Espai Europeu de la investigació" (EEI). S'han posat ja en marxa les diverses iniciatives encaminades a fer realitat aquest EEI, entre elles la proposta d'un nou programa marc (2002-2006) presentat per la Comissió el febrer de 2001.

²⁵ Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea. Títol XVIII. Article 163 (*Diario Oficial* n. C 325 de 24 de diciembre 2002).

El pressupost del programa ha anat augmentant, tal i com s'expressa en el quadre següent: ²⁶

PRESSUPOST: CIÈNCIA I TECNOLOGIA A EUROPA

PERÍODE	MILIONS D'EUROS
(1984 - 1987)	3.250 milions d'euros (primer programa)
(1994 - 1998)	13.215 milions d'euros (quart programa)
(1998 - 2002)	14.960 milions d'euros (cinquè programa)
(2002 - 2006)	17.500 milions d'euros (sisè programa)

QUADRE III
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades extretes de <http://europa.eu.int>.

El cinquè programa va tenir les següents àrees d'investigació, combinant aspectes tecnològics, industrials, socials i culturals :

- qualitat de vida i gestió de recursos vius,
- societat de la informació de fàcil utilització,
- creixement competitiu i sostenible,
- energia, medi ambient i desenvolupament sostenible –EURATOM,
- paper internacional de la investigació comunitària,
- promoció de la innovació i foment de la participació de les PYME,
- millora del potencial humà d'investigació i els coneixements socioeconòmics.

El sisè programa, trenca amb els programes anteriors ja que es pretén insistir en les qüestions d'importància europea i integrar millor els esforços d'investigació sobre la base d'una associació més aconseguida entre els diversos protagonistes de l'Espai Europeu d'Investigació. Aquesta iniciativa es proposa dotar a la Unió d'una nova estratègia vertaderament comuna, dissenyada per reforçar el dinamisme científic i tecnològic d'Europa en un escenari cada vegada més mundialitzat.

²⁶ <http://europa.eu.int>

El sisè programa té alguns canvis com:

- i. Integració de la investigació:** cal concentració en un nombre limitat d'àrees d'investigació prioritàries, i reforçar els vincles entre l'esforç investigador comunitari i les polítiques d'investigació nacionals i regionals.
La relació entre centres d'excel·lència i millors capacitats d'investigació crearan "plataformes virtuals d'excel·lència" a escala europea.
També hi pot haver recursos al servei de projectes integrats amb la participació de socis procedents dels sectors públic i privat, amb objectius científics i tecnològics clarament establerts i amb el propòsit de generar nous coneixements i/o aplicacions en els camps prioritaris.
- ii. Estructuració de l'Espai Europeu de la Investigació:** s'enfortiran els vincles entre investigació i innovació i la renovació del potencial humà d'investigació i mobilitat dels investigadors.

Així mateix, el sisè programa incorpora els següents aspectes:

- i.** Recolzar el desenvolupament de les infraestructures d'investigació, fomentant la coherència de les mateixes mitjançant accions integrades que facilitaran la seva posada en xarxa i la prestació de serveis científic a nivell europeu.
- ii.** Per aconseguir el necessari aprofundiment de les bases democràtiques de la Unió, els responsables de la formulació de polítiques, els investigadors i la població en general consideren que és prioritari millorar les relacions entre "ciència" i "govern", així com la cultura científica i tecnològica de l'europeu mitjà.
- iii. Enfortiment de les bases de l'Espai Europeu de la investigació :** es vol enfortir la satisfacció de les necessitats científiques i tecnològiques derivades de l'aplicació de les polítiques de la UE en tots els àmbits en que la Comunitat té responsabilitats creixents, com agricultura, pesca, salut i protecció del consumidor, medi ambient, transport i societat de la informació.

És necessari recolzar i millorar la coordinació i la coherència de les activitats d'investigació a nivell nacional i europeu, així com una major previsió de les necessitats científiques i tecnològiques relacionades amb les polítiques europees i de les respostes, sovint ràpides, que les mateixes exigeixen.

A través d'aquests programes hem pogut observar l'evolució de la importància de la investigació des de la Unió Europea i com des de la política es vetlla per apropar a la realitat actual tots els àmbits d'investigació.

1.2.2.2 COOPERACIÓ EN ELS ÀMBITS DE LA JUSTÍCIA I DELS ASSUMPTES D'INTERIOR

El Tractat de la Unió Europea preveu una àmplia col·laboració en els àmbits de la justícia i els assumptes d'interior a causa dels problemes que es plantegen d'immigració i del dret d'asil, així com el tràfic de drogues internacional i altres delictes.

Aquesta política inclou la fixació dels requisits d'entrada i moviment dels ciutadans de tercers països en el territori dels Estats membres, així com les condicions de permanència d'ells i de les seves famílies.

També inclou la lluita contra la immigració, la permanència i el treball il·legals.

La lluita contra el consum de drogues es considera que ha de ser competència de la Unió Europea, que s'esforçarà per la detecció de fraus internacionals i per la cooperació entre autoritats judicials en matèria civil.

Igualment s'especifica que la persecució d'altres delictes internacionals.

A tot això s'afegeix una concepció global de prevenció de delictes i una sèrie de mesures destinades a formació i investigació, a la criminologia i als serveis d'identificació.

En cooperació policial i judicial en matèria penal, el títol VI del Tractat de la Unió Europea s'ha vist completament transformat pel Tractat d'Amsterdam i la constitució d'un espai de llibertat, de seguretat i de justícia. Abans nomenat "justícia i assumptes d'interior", actualment forma part de

la "Cooperació policial i judicial en matèria penal" i té com a finalitat el prevenir i lluitar contra: el racisme i xenofòbia, el terrorisme, la tracta d'éssers humans i delictes contra la infància, tràfic de drogues i d'armes, la corrupció i el frau.

Està prevista una cooperació més estreta entre les forces policials, les autoritats duaneres i judicials, directament a través de l'Oficina Europea de Policia (EUROPOL)²⁷, així com l'aproximació necessària de la normativa penal dels Estats membres.

Els avenços realitzats des de 1993 gràcies a la cooperació en matèria de justícia i assumptes d'interior van portar a la inclusió d'objectius més ambiciosos al Tractat d'Amsterdam. Amb la finalitat de permetre una vertadera i lliure circulació de les persones en el territori de la Unió Europea i per lluitar de forma més eficaç contra la delinqüència organitzada i el frau, s'ha decidit instituir una zona de llibertat, de seguretat i de justícia.

Actualment els camps de la justícia i els assumptes d'interior estan regulats únicament per les normes intergovernamentals del títol VI del Tractat de la Unió Europea (tercer pilar)²⁸. Després de l'entrada en vigor del Tractat d'Amsterdam, aquests camps quedaran distribuïts entre el primer i tercer pilar.

Dins del primer pilar regit pel mètode comunitari, s'hi afegirà un nou títol III A al Tractat constitutiu de la Comunitat Europea ("Lliure circulació de persones, asil i immigració")²⁹. El nou títol VI del Tractat de la Unió Europea³⁰ s'ocuparà de menys matèries, però els seus objectius seran més precisos i s'enfocaran cap a una cooperació estreta entre els serveis de policia, duanes i administracions de justícia.

En el tercer pilar seguirà havent-hi una "passarel·la" que permetrà als Estats membres transferir matèries del títol VI al III A. Aquest procediment és molt complex i mai s'ha aplicat, però el fet que existeixi fa suposar que, en el seu moment, es podrà pensar en una "comunitarització" de tots els camps de la justícia i dels assumptes d'interior.

(veure esquema Pilars de la UE pàg.98)

²⁷ EUROPOL (Oficina Europea de Policia). La idea d'una Oficina Europea de Policia va aparèixer per primera vegada al Consell Europeu de Luxemburg (28 i 29 de juny de 1991). Es va pensar aleshores en la creació d'un nou òrgan que subministrés una estructura per desenvolupar la cooperació policial entre els Estats membres en els àmbits de la prevenció i de la lluita contra les formes greus de delinqüència internacional organitzada, inclosos el terrorisme i el tràfic il·lícit de drogues. El conveni constitutiu d'Europol es va signar el juliol de 1995 i va entrar en vigor l'1 d'octubre de 1998.

²⁸ Tractat de la Unió Europea. (*Diario Oficial* n. C 340 de 24 de diciembre de 2002)

²⁹ Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea. (*Diario Oficial* n. C 325 de 24 de diciembre de 2002)

³⁰ Tractat de la Unió Europea. (*Diario Oficial* n. C 340 de 24 de diciembre de 2002)

Si alguns Estats membres desitgen avançar amb més rapidesa en certs camps i dur a terme una cooperació més gran, ho podran fer, ja que el sistema ho permet i no hi ha la necessitat de crear un sistema jurídic extern tal i com havia succeït amb Schengen.³¹

1.2.2.3 POLÍTICA SOCIAL

La Unió Europea vol assolir quatre llibertats fonamentals.

- i. Lliure circulació de béns.
- ii. Lliure circulació de serveis.
- iii. Lliure circulació de capitals.
- iv. Lliure circulació de persones.

Els ciutadans de la Unió Europea només acceptaran el gran mercat i la unió econòmica i monetària quan se'ls ofereixin més avantatges per les empreses, malgrat que és prioritari solucionar els problemes socials greus com l'atur, i reforçar els drets socials dels treballadors.

Des de fa temps, els Estats membres reconeixen la necessitat d'ampliar els drets socials dels treballadors; aquesta ampliació suposa l'existència d'una base comuna de drets socials fonamentals. Ja en els Tractats constitutius s'atribuïa una importància fonamental a la política social, com ho demostra per exemple, la creació del Fons Social Europeu, que és l'instrument bàsic de la política comunitària que té per objectiu fomentar la mobilitat geogràfica i ocupacional dels treballadors.

Els recursos econòmics del Fons Social Europeu, van destinats principalment a tres àmbits:

- el sector social
- el sector regional
- el sector pel desenvolupament rural

³¹ "Schengen: és el nom d'una petita població luxemburguesa on el juny de 1985 es va signar un acord a favor de la lliure circulació en vuit dels dotze Estats de la CE. Aquest acord és conegut com "l'acord de Schengen". Espanya i Portugal s'adheriren a l'Acord el 1991. En entrar en vigor a finals de 1992, provocarà la supressió pràctica de les fronteres terrestres interiors. L'Acord té 142 articles que detallen temes com els nous sistemes de control de fronteres o policíac, de visats, intercanvi d'informacions, dret d'asil, etc." COMPANYY F. J., VILARMAU J. M., CERVANTES A. (1992): *Euro-diccionari*. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Departament de Benestar Social. CYAN Edicions. Pàg. 256.

Les prioritats del Fons Social Europeu són:

- i. Promoure el desenvolupament i l'ajut estructural de les regions menys desenvolupades.
- ii. Reconvertir les zones greument afectades per la crisi industrial.
- iii. Lluitar contra l'atur de llarga duració.
- iv. Facilitar la inserció professional dels joves.
- v. Recolzar el desenvolupament de les zones rurals.

L'any 1989 es va aprovar la Carta Social, carta comunitària dels drets socials, presentada en forma d'una declaració. La van aprovar tots els Estats menys el Regne Unit. Es considera un instrument polític que conté "obligacions morals" destinades a garantir el respecte de determinats drets socials als Estats Membres. Aquests drets fan referència sobretot al mercat laboral, a la formació professional, la igualtat d'oportunitats i l'entorn laboral. La Carta Social ha anat seguida de programes d'acció com els de l'any 1990 quan la Comissió Europea va oferir tres programes d'intervenció social:

- EUROFROM, dirigit a desenvolupar noves qualificacions, noves competències i noves oportunitats de treball.
- NOW, pretenia promoure el treball de minusvàlids i de certs grups de treballadors menys afavorits.
- HELIOS, pretenia, a través de l'intercanvi d'informació i d'experiències, permetre als minusvàlids viure de forma independent i participar plenament en tots els aspectes de la vida en comunitat.

En aquest àmbit també hi ha un bloc de programes per afavorir l'intercanvi i la cooperació a nivell de formació professional.³² Actualment hi ha alguns programes nous que en part persegueixen objectius semblants, hi ha una gran incidència en programes que tenen com a objectiu la igualtat de drets per a totes i alguns d'ells ja estan en la nova fase fins al 2006 com:

- EQUAL, iniciativa comunitària de cooperació transnacional per promocionar nous mètodes de lluita contra les discriminacions i desigualtats de tota classe en relació amb el mercat de treball (2000-2006).

³² Aquests programes es detallen en el capítol segon de la Tesi Doctoral.

- Lluita contra la discriminació, programa d'acció comunitària per lluitar contra la discriminació (2001-2006).

Els grans principis que proclama la Carta Social Europea són els següents:

- *Dret a la lliure circulació.*
- *Dret a un treball i a una remuneració.*
- *Dret a la millora de les condicions de vida i de treball.*
- *Dret a la protecció social.*
- *Dret a la llibertat d'associació i a la negociació col·lectiva.*
- *Dret a la formació professional.*
- *Dret d'igualtat entre homes i dones.*
- *Dret a la informació, a la consulta i a la participació dels treballadors.*
- *Dret a la protecció de la salut i la seguretat dins del lloc de treball.*
- *Dret a la protecció dels infants i adolescents.*
- *Dret de les persones grans.*
- *Dret dels minusvàlids.*³³

Més tard s'elabora un document annex al Tractat de la Unió Europea « Acord Social », signat pels catorze Estats membres (el Regne Unit va optar per no participar en el mateix) que precisa els objectius de la política social en el camí marcat per la Carta Social de 1989: foment del treball, millora de les condicions de vida i de treball, lluita contra l'exclusió, desenvolupament de recursos humans, etc. Preveu el procediment d'aprovació de les mesures en matèria social i confirma el reconeixement del paper fonamental dels interlocutors socials en el marc del diàleg social.

Després de l'arribada al poder del nou govern el maig de 1997, el Regne Unit va anunciar la seva intenció de renunciar a la seva clàusula d'excepció en matèria social. El Tractat d'Amsterdam integra doncs l'acord social, les disposicions de les quals han estat reforçades, en el capítol social del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea. S'ha creat un nou fonament jurídic per la igualtat d'oportunitats i tractament de l'home i la dona en el treball, i s'anomena la lluita contra l'exclusió social. També s'han enriquit els objectius de la política social mitjançant una referència explícita al drets fonamentals.

³³ COMPANY F. J., VILARMAU J. M., CERVANTES A. (1992). *Euro-diccionari*. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Departament de Benestar Social: CYAN Edicions. Pàg. 268

La Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, va ésser elaborada per una Convenció formada per representants del Parlament Europeu, dels Parlaments nacionals, dels Estats membres i de la Comissió Europea i en la qual el Parlament va contribuir de manera important. En el Consell Europeu de Niça el desembre de 2000 es va proclamar oficialment aquesta carta que reuneix en un mateix text, drets civils, polítics, econòmics i socials recollits fins aleshores en diversos actes nacionals, europeus i internacionals.

El Parlament va considerar la carta com un embrió d'una autèntica Constitució comunitària i va demanar la seva integració en el Tractat, per tal de garantir la seva aplicació. El Parlament es va comprometre, en el seu Reglament, a vetllar perquè tota proposta legislativa respecti els drets fonamentals.

En altres àmbits, el Consell només pot decidir per unanimitat. Es tracta dels àmbits de: seguretat social, protecció social, protecció en cas de rescissió de contracte laboral, així com representació i defensa col·lectiva dels interessos dels treballadors i dels empresaris. Queden excloses les disposicions sobre remuneracions, dret d'associació, i sindicació, dret de vaga i dret de tancament patronal. El Consell també decidirà per unanimitat sobre les condicions laborals dels immigrants de tercers països que resideixin legalment en el territori de la Comunitat. A més a més, podrà fixar contribucions financeres al foment i la creació de treball. No obstant, tots els Estats membres podran establir mesures de protecció més rigoroses que les disposicions mínimes adoptades en comú.

Els quinze Estats membres han destacat la labor dels interlocutors socials en moltes disposicions de l'acord. Així, un Estat membre podrà encarregar a empresaris i treballadors, a iniciativa conjunta d'aquests últims, l'aplicació d'una directiva adoptada. La Comissió haurà de consultar els interlocutors socials abans de presentar una proposta. **Una contribució essencial a la política social de la Unió Europea la constitueixen totes les mesures de foment de l'educació i de la formació professional**, que formen part del Tractat.

El Tractat de Maastricht introdueix la possibilitat de celebrar convenis col·lectius entre sindicats i organitzacions d'empresaris europeus. Aquest és el resultat d'una iniciativa dels representants dels interlocutors socials que van demanar als Governos dels Estats membres que introduïssin en el Tractat el dret a celebrar convenis col·lectius.

La Unió Europea ha avançat més lentament en els aspectes socials del mercat únic que en els assumptes econòmics, degut a que es va introduir el vot per majoria per quasi totes les directives d'harmonització, però no es modifica el principi d'unanimitat per la legislació social.

La unanimitat seguirà sent necessària per qualsevol legislació que afecti l'harmonització dels sistemes nacionals de seguretat social, els drets fonamentals dels treballadors immigrants de tercers països.

Un dels àmbits que ha generat més estratègies de coordinació ha estat el del treball.

El Tractat d'Amsterdam introdueix la noció d'estratègia coordinada pel treball, que forma part de l'estratègia integrada de treball que va començar amb el Consell Europeu d'Essen el desembre de 1994.

A Essen, el Consell Europeu havia sol·licitat als Estats membres que aprovessin programes plurianuals de treball (MAP) i que elaboressin informes sobre la seva aplicació destinats a la Comissió. Aquests informes descriuen les principals mesures adoptades pels governs amb la finalitat d'aplicar els seus programes plurianuals durant dotze mesos, després avaluen en alguns casos els efectes de les mesures sobre el treball i anuncien les principals modificacions o les noves iniciatives en la matèria.

L'estratègia anomenada d'Essen va estar preparada pels Consells Europeus de Madrid (desembre de 1995) i de Dublín (desembre de 1996), sempre sobre la base d'un informe conjunt, preparat per la Comissió i el Consell i que presenta una síntesi dels informes sobre aplicació dels MAP. A Florència (juny de 1996) i Amsterdam (juny de 1997), el Consell Europeu va rebre informes provisionals conjunts més resumits.

Amb l'entrada en vigor del Tractat d'Amsterdam, s'introdueix un títol sobre el treball en el Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea. Aquest nou títol incorpora les nocions d'estratègia coordinada i directrius a favor del treball. Això aporta dues innovacions importants:

- Per majoria qualificada, a proposta de la Comissió i prèvia consulta del Parlament Europeu, del Comitè Econòmic i Social, del Comitè de les Regions i del Comitè de Treball, el Consell elaborarà cada any directrius a favor del treball, compatibles amb les grans orientacions de política econòmica.
- Per majoria qualificada i prèvia recomanació de la Comissió, el Consell podrà també dirigir recomanacions als Estats membres segons l'estudi anual sobre les seves polítiques de treball.

L'any 1997 se celebra a Luxemburg una reunió extraordinària del Consell Europeu, dedicada només al treball, es recolzaran les primeres Directrius de Treball per 1998 i es va iniciar l'anomenat "*Procés de Luxemburg*".

L'estratègia del treball es basava en quatre pilars:³⁴

- *Millorar el treball creant mesures preventives i donant més formació, etc. als aturats de llarga durada millorant les possibilitats de formació al llarg de tota la vida.*
- *Fomentar l'esperit empresarial facilitant la creació d'empreses.*
- *Fomentar l'adaptabilitat de les empreses i els seus treballadors per modernitzar la organització laboral.*
- *Reforçar les mesures sobre igualtat d'oportunitats amb la finalitat de facilitar l'augment de la taxa d'activitat femenina, de les persones amb discapacitats i fomentar la conciliació entre vida laboral i familiar.*

Les conclusions a les quals es va arribar en aquesta reunió van ser:³⁵

- *la realització del Mercat únic resulta essencial per estimular el creixement econòmic;*
- *s'hauria de suavitzar la càrrega reguladora que s'aplica a les empreses;*
- *s'hauria de facilitar l'accés al capital de risc;*
- *els fons estructurals s'haurien d'utilitzar de manera més activa per promoure el treball;*
- *l'establiment de xarxes transeuropees resulta essencial per reforçar la competitivitat;*
- *el Banc Europeu d'Inversions hauria de concedir préstecs a les petites i mitjanes empreses.*

Les Directrius de Treball marquen als estats membres a que utilitzin mesures actives per lluitar contra l'atur; els interlocutors socials haurien d'aconseguir acords sobre formació i els Estats membres han de promoure la flexibilitat horària del treball en combinació amb la seguretat pels treballadors.

Però encara al 2001 el Parlament Europeu insistia en la necessitat d'estimular vers l'accés a nivell mitjos i superiors d'educació i formació, així com també desenvolupar la formació continuada, aspectes que poden afavorir una davallada de l'atur. Emergeixen però nous reptes com el poc personal qualificat i els desequilibris regionals.

³⁴ <http://europa.eu.int>.

³⁵ <http://europa.eu.int>.

1.2.3 LA UNIÓ PEL CIUTADÀ

Per aconseguir la unió política, Europa necessita el recolzament dels ciutadans. És doncs, necessari insistir en la importància de les polítiques d'informació i sensibilització que generaran en tots una major consciència dels aspectes positius de la construcció europea i de la necessitat de fer-la progressar. Cada cinc anys es convoca als ciutadans a les urnes per designar els diputats al Parlament Europeu, els electors dels quinze Estats no disposen encara de mitjans suficients per fer-se sentir. La seva participació personal a l'edificació europea passa pel reconeixement i l'exercici dels drets específics que donaran cos a la noció de **ciutadania europea**.

La majoria dels ciutadans de la Unió Europea tenen una actitud positiva pel que fa a la pròpia unió. Lògicament el ciutadà no pot percebre els avantatges de la integració només de forma indirecta, és a dir, a través de la millora de les possibilitats per les empreses i, per tant, d'un major benestar, sinó de forma concreta, en la vida quotidiana. El ciutadà pot percebre les conseqüències del mercat interior al poder traslladar els productes d'un Estat membre cap un altre sense pagar aranzels duaners, i amb la moneda única hi ha l'estalvi de fer el canvi de moneda.

Hi ha uns trets bàsics que ens defineixen la unificació dels Estats, votar directament als membres del Parlament Europeu, l'expedició dels passaports europeus, i amb els símbols comunitaris com la bandera europea, l'himne comunitari...

El Tractat de la Unió Europea estableix un vincle directe entre la integració europea i la participació del ciutadà. Introdueix el concepte de ciutadania europea, que s'afegeix a la corresponent nacionalitat. La ciutadania europea està associada a un conjunt de drets del ciutadà. Així, els ciutadans comunitaris reben de l'Estat membre en el qual resideixen, el dret de vot actiu i passiu en les eleccions municipals (un ciutadà pot votar en el seu lloc de residència encara que no sigui el seu propi país).

Tots els ciutadans podran participar amb vot actiu i passiu a les eleccions al Parlament Europeu. A més a més, podran rebre protecció diplomàtica i consular d'un altre Estat membre en el territori d'un "tercer país", en el que el seu propi país no estigui representat.

Els ciutadans poden circular i residir lliurement en tots els estats membres, en aquest aspecte s'ha avançat molt des del Tractat de Roma, però encara hi ha limitacions que cal eliminar.

També poden presentar peticions al parlament Europeu i reclamacions al defensor del Poble, però en assumptes de competència comunitària; el dret de petició al Parlament encara amb escassos poders; el dret de sufragi en un altre país membre afecta a un nombre important, però clarament minoritari d'uropeus; el dret de protecció diplomàtica només als europeus que visiten un tercer país en el qual no hi hagi ambaixades o consultes del seu propi estat...

Resulta evident que la unificació europea es realitza a favor del ciutadà perquè de no ser així tindria poc sentit. A mesura que progressa, apareix cada vegada més en la vida quotidiana dels ciutadans, tenint en compte els seus desitjos i les seves preocupacions.

Pels europeistes, l'estatut de la ciutadania europea, tal i com està recollit actualment en els Tractats, és totalment insuficient i estan redactats de manera apressada i confusa, per aquest motiu estan vistos amb poca il·lusió per part dels ciutadans.

L'actual ciutadania europea té grans temes a debat. El mètode "funcionalista" de construcció, ideat per Monnet³⁶, va ser segurament l'únic factible i que ha permès els progressos en el procés d'integració. Però aquesta forma de construcció d'Europa, s'ha basat en unes institucions burocràtiques gestionades per unes èlits administratives que prenen essencialment decisions de tipus econòmic i que, i això és l'important, són vistes amb gran desafecció, desinterès i desconfiança per part dels ciutadans dels Estats membres de la Unió. La "burocràcia de Brussel·les" és vista com a quelcom molt llunyà per part del ciutadà europeu.

La institucionalització de la ciutadania europea al Tractat de la Unió Europea ha estat, sens dubte, l'esforç més important per establir un pont entre les institucions de la Unió i els ciutadans, per fer que els europeus sentin la construcció europea com a quelcom que els afecta més enllà de les reglamentacions econòmiques i administratives de Brussel·les, quelcom que té a veure amb els seus drets i deures, amb la pròpia identitat.

El resultat d'aquest intent, però no és l'esperat, ja que els europeus continuen desinformatos en general i és discutible el sentiment d'identitat europea que s'ha desenvolupat.

Ja el capítol sobre ciutadania que es reflexa en el Tractat de Maastricht, va estar fet i redactat amb rapidesa, així com són també escassos els drets que es recullen en l'estatut de ciutadania, i encara més important el fet d'analitzar que el tema de la lliure circulació no està plenament desenvolupat.

Hi ha un altre corrent, "l'euroescèptica", que veu aquests avenços com excessius i tracta de frenar qualsevol evolució ulterior cap a la integració política i la plena ciutadania europea (Dinamarca i Gran Bretanya són dos dels països amb aquesta postura).

El gran dilema al que s'enfronta una Europa que vol construir-se en el respecte de les identitats nacionals dels diversos països que la formen, és si els milions de nacionals de tercers països (NPT) que la poblen i que, en algunes ciutats, barris o comarques suposen una part essencial del "païssatge humà", són part de l'Europa, del "poble europeu", de la "identitat europea" en la qual s'haurà de basar la ciutadania de la Unió.

³⁶ Jean Monnet, (1888-1970) considerat el pare fundador de l'Europa Comunitària i creador del "Comitè d'Acció pels Estats Units d'Europa" l'any 1955.

Totes aquestes preocupacions queden traslladades en la proposta de Constitució Europea. En el prefaci es fa palès el voler donar respostes a les preguntes plantejades a la Declaració de Laeken³⁷, que detallem a continuació:

- proposa un millor repartiment de les competències de la Unió i dels Estats membres;
- recomana una fusió dels Tractats i l'atribució a la Unió de personalitat jurídica;
- presenta una simplificació dels instruments d'actuació de la Unió;
- proposa mesures per augmentar la democràcia, la transparència i l'eficàcia de la Unió Europea impulsant l'aportació dels parlaments nacionals a la legitimitat del projecte europeu, simplificant el procediment decisor i fent més transparent i comprensible el funcionament de les institucions europees;
- presenta les mesures necessàries per millorar l'estructura i reforçar el paper de cada una de les tres institucions de la Unió tenint en compte, particularment, les conseqüències de l'ampliació.

Una de les propostes més suggestives ha estat popularitzada pel pensador alemany Jurgen Habermas. En una democràcia lliberal, els ciutadans han de ser lleials i sentir-se identificats no amb una identitat cultural comú, sinó amb uns principis constitucionals que garanteixin plenament els seus drets i llibertats. Aquesta proposta és especialment suggestiva, entronca amb el millor de la tradició lliberal i tolerant d'Europa, i fuig i combat al nacionalisme ètnic, el gran enemic de la pau i la llibertat en l'Europa que s'endinsa en el segle XXI.

1.2.4 LA POLÍTICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA

Malgrat ser la primera potència comercial del món, la Unió Europea segueix tenint un poder limitat en les grans qüestions de política mundial.

En el Tractat de la Unió Europea, els caps d'Estat o de Govern, acordaren desenvolupar progressivament una política exterior i de seguretat comuna a fi i a efecte de mantenir la identitat europea. Encara predomina la cooperació intergovernamental, la seva aplicació està íntimament lligada a la Comunitat, ja que la major part de les decisions sobre política exterior exigeixen recórrer a instruments comunitaris com la cooperació econòmica i l'ajuda financera i les sancions.

³⁷ Projecte de Tractat pel qual s'institueix una CONSTITUCIÓ PER EUROPA: Adoptat pel consens per la Convenció Europea el 13 de juny i el 10 de juliol de 2003. (Prefaci)

Els objectius bàsics de la Unió Europea en l'aspecte de la política exterior i de seguretat comuna són els següents:³⁸

- i. Salvaguardar els valors comuns, els interessos bàsics i la independència de la Unió Europea.*
- ii. Enfortiment de la seguretat de la Unió i dels seus Estats membres en totes les seves formes.*
- iii. Salvaguardar la pau mundial i l'enfortiment de la seguretat internacional de conformitat amb els principis de la carta de les Nacions Unides, així com dels fonaments i objectius de la Conferència sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa, recollides en l'Acta de Hèlsinki de 1975 i en la Carta de París de 1990.*
- iv. Foment de la cooperació internacional.*
- v. Foment i consolidació de la democràcia i l'Estat de Dret, així com la salvaguarda dels Drets Humans i de les llibertats fonamentals.*

Fins i tot en els àmbits en els quals no s'hagi adoptat una acció comuna, els estats membres hauran de treballar en estreta coordinació i tenint en consideració la política exterior i de seguretat global de la Unió Europea.

Com a primers àmbits per l'adaptació d'accions comunes s'han previst els següents.³⁹

- i. El procés de la CSCE*
- ii. La política de desarmament i control d'armament a Europa*
- iii. La no proliferació d'armes nuclears*
- iv. Els aspecte econòmics de la seguretat, especialment el control de la transferència de tecnologia en matèria d'armament a tercers països i el control de l'exportació d'armes.*

³⁸ <http://europa.eu.int>.

³⁹ <http://europa.eu.int>.

Aquests àmbits d'aplicació hauran de ser ampliat a la relació dels països veïns. A més a més, la Unió Europea haurà de desenvolupar un paper més important en els fòrums internacionals, especialment en les Nacions Unides. També s'haurà de reforçar la cooperació de la Unió amb tercers països, per exemple mitjançant l'elaboració d'informes conjunts de les representacions diplomàtiques de la Comunitat i de la Unió Europea i dels Estats membres.

Les qüestions de defensa són les més delicades i difícils de la política exterior i de seguretat comuna. Per això les decisions seguiran adoptant-se fonamentalment per unanimitat.

Amb pocs anys cal esperar que s'avanci considerablement en la política exterior i de seguretat comuna.

S'han desenvolupat relacions específiques en virtut de la proximitat geogràfica amb països de l'Europa de l'Est i de la regió Mediterrània.

Actualment, prop de 150 països mantenen missions diplomàtiques acreditades davant la Unió Europea a Brussel·les. La Unió Europea ha establert la seva pròpia xarxa de relacions diplomàtiques a l'exterior, que compta amb més de 90 delegacions i oficines.

Les oficines comunitàries a l'exterior es divideixen en dues categories: per una part les oficines de "delegats" en els països que pertanyen al Conveni de Lomé, que s'encarreguen d'aplicar la cooperació tècnica i financera; la segona categoria pertany a les delegacions en altres tercers països o davant d'organismes internacionals.

L'objectiu de la cooperació política europea, iniciada a principis dels anys 70, ha estat sobrepassada en el marc econòmic i social establert pels tractats comunitaris per a desembocar en un autèntic enfocament comú dels Estats membres en matèria de política exterior. El Tractat de la Unió Europea ha integrat en la política exterior la dimensió de la seguretat comuna, en consagrar un dels seus títols a les "disposicions relatives a la política exterior i de seguretat comuna" (PESC). La creació de la Força de Reacció Ràpida europea confereix a la Unió, per primera vegada en la seva història, una identitat pròpia en matèria de política exterior i de seguretat.

El Consell Europeu ocupa un lloc important en l'àmbit de la política exterior i de seguretat comuna, ja que marca els principis i les orientacions generals, decideix les estratègies comunes i consulta al Parlament Europeu sobre les opcions fonamentals de la política exterior. A la vegada, el Parlament Europeu li formula preguntes o recomanacions i manté contactes periòdicament amb l'Alt Representant de la Unió per a la Política Exterior i de Seguretat Comuna a través de la seva Comissió d'Assumptes Exteriors, Drets Humans, Seguretat Comuna i Política de Defensa.

A més a més, el Parlament manté periòdicament debats sobre l'actualitat internacional, que es tanquen mitjançant votació de resolucions sobre la política exterior de la UE.

Com a elements de defensa es crea l'any 1992 l'Euroexèrcit, que va ser creat en la 59ena cimera francoalemanya el maig de 1992. Des d'aleshores, s'han adherit al mateix tres Estats: Bèlgica (1993), Espanya (1993) i Luxemburg (1996). Té uns efectius de 50.000 homes i és operatiu des del 30 de novembre de 1995.

L'Euroexèrcit forma part de les forces dependents de la Unió Europea Occidental. Pot intervenir com a tal en el marc UEO⁴⁰ o de la OTAN, i ser mobilitzat per missions humanitàries, d'evacuacions nacionals, operacions de restabliment o de manteniment de la pau, sota l'auspici de les Nacions Unides o de la OSCE (Organització per la Seguretat i la Cooperació Europea).

El 15 de maig de 1995 la declaració de Lisboa de la Unió Europea Occidental ratifica la decisió d'Espanya, França i Itàlia d'organitzar una força terrestre (EUROFOR) i marítima (EUROMARFOR). Aquestes forces pertanyen a les "forces dependents de la Unió Europea Occidental" (FRUEO) i han de reforçar les capacitats pròpies d'Europa per les operacions desenvolupades.

La política exterior i de seguretat comuna és una eina bàsica per mantenir la Unió Europea i per vetllar per la seguretat de tots els ciutadans, així com per la pau que representa un objectiu permanent en la construcció de la futura Unió Europea.

⁴⁰ UEO (Unió Europea Occidental): *L'any 1954 es va crear la Unió Europea Occidental amb la finalitat d'incrementar la cooperació entre els Estats Europeus en la política d'Europa dins l'Aliança Atlàntica (OTAN) per una banda, i per l'altra, de crear una identitat europea en la política de seguretat i defensa. Són membres d'aquesta organització els països següents: el Regne Unit, França, Bèlgica, Luxemburg, Holanda, la República Federal d'Alemanya, Itàlia, Espanya i Portugal.* COMPANY F.J., VILARMAU J. M., CERVANTES A. (1992). *Euro-diccionari*. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Departament de Benestar Social: CYAN Edicions. Pàg. 135.